

Zofia Kurnatowska, Stanisław Kurnatowski

Lubiń, woj. leszczyńskie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 16, 203-205

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Badania prowadziły mgr mgr Maria Zeylandowa, Aleksandra Lipińska, Krystyna Lutowa. Finansowało Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Siedemnasty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne /VIII-XIII w./.

Badania były kontynuacją prac prowadzonych w południowej części grodziska, tzn. na terenie położonym poza wałem grodu X-wiecznego, zupełnie niewidocznym w terenie lecz w obrębie wyniesienia terenu zaliczanego do grodziska. Przeprowadzony w 1979 r. rów sondażowy wykazał istnienie osadnictwa mieszkalnego. Dwa następne sezony miały na celu poszerzenie wykopów w wybranych miejscach.

W br. w ar. 391 i 411 eksplorowano dolną, najstarszą warstwę nadcałcową. Tworzyły ją płaszczyzny zbitej, twardej gliny, najprawdopodobniej klepiska chat, ograniczone śladami belek. Wykop ten potwierdził, że w tym miejscu znajdowało się podgrodzie X-wieczne. Powyżej, zalegały warstwy młodsze.

Wykop założony w arze 431 i 451 poszerzający dawny rów sondażowy miał na celu zbadanie wału(?) na południowej wyniosłości grodziska. W trakcie badań okazało się, że resztki konstrukcji drewnianych, które w wąskim wykopie sugerowały istnienie wału, są najprawdopodobniej resztkami budowli mieszkalnych. Zastanawiająca jest jednak zalegająca na nich bardzo gruba warstwa niwelacyjnego piasku, dlatego kwestia prawdopodobnego istnienia wału w tej części grodziska wymaga dalszych badań.

Ponadto prowadzono prace w górnej części grodziska gdzie w poszerzonym rowku sondażowym odkryto rodzaj murku złożonego z nieobrobionych kamieni, bez żadnego, jak się wydawało w jego górnej części spoiwa. Murek pod trzecią warstwą kamieni ujawnił duże bryły zaprawy, tak, że nie ma wątpliwości, że jest to rzeczywisty mur, do którego przylegał grób w kamiennej obstawie. Z tego typu obstawą spotkaliśmy się w Łądzie po raz pierwszy.

Odkrycie to będzie przedmiotem dalszych badań.

LUBIŃ
woj. leszczyńskie
Stanowisko 1

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury
Materiałnej
Zakład Archeologii
Wielkopolski w Poznaniu

Badania prowadzili prof.dr Zofia Kurnatowska i doc.dr Stanisław Kurnatowski. Finansował WKZ w Lesznie. Piąty sezon badań. Zespół architektoniczno-osadniczy klasztoru benedyktynów /XI-XIV w./.

Prace prowadzono po północnej stronie kościoła /sektor IV i VI/. Głównym zadaniem badawczym było odtworzenie rozplanowania klasztoru romańskiego w tej części stanowiska oraz ostateczne wyjaśnienie kształtu północnej partii najstarszego romańskiego kościoła. Potwierdziły się zeszłoroczne przypuszczenia, że jedyną pozostałością tej budowli w badanej części stanowiska jest odkryty w roku ubiegłym fragment fundamentu muru kamiennego, stanowiący wschodni narożnik trójnawowej bazyliki I fazy romańskiej, a zatem będący miejscem styku północnej ściany kościoła z półkołem lewej bocznej absydy. Zachował się charakterystyczny uskok w biegu murów zarówno od zewnątrz, jak i od wewnątrz. Dalsze partie północnej nawy kościoła zostały zdewastowane w toku różnych prac budowlanych, poczynając od budowy klasztoru drugiej fazy romańskiej.

Badania tegoroczne ujawniły głęboką fosę przebiegającą ze wschodu na zachód w odległości ok. 15 m na południe od północnej ściany najstarszego kościoła romańskiego. Wzmocniła ona wraz z fosą zachodnią wydatnie walory obronne wzgórza klasztorne. Fosa północna została zasypana w XII wieku i na niej zalegały warstwy osadnicze i budowlane klasztoru odnoszące się do XII-XIV wieku.

W wyniku tegorocznych badań można już w ogólnych zarysach odtworzyć rozplanowanie klasztoru pobudowanego po północnej stronie kościoła już w XII wieku. Wewnętrzny dziedziniec, o planie w przybliżeniu kwadratu /długość boku 17-17,5 m/, otaczał krużganek, do którego przylegały pomieszczenia klasztorne. W partii wschodniej znajdował się bezpośrednio przy kościele kapitularz /7 x 6,5 m/, przy nim drugie podobne pomieszczenie /6 x 6,5 m/ i trzecie, nieco mniejsze /4 x 6,5 m/. Od północy do krużganek przylegały pomieszczenia kuchenne, które pozostawiły dobrze zachowane warstwy z czytelnymi poziomami posadzek i palenisk, i licznymi znaleziskami ruchomymi. Na pozostałości pomieszczeń klasztornych od strony zachodniej natrafiono już w latach ubiegłych. W badanej północnej partii klasztoru wyróżniono też czytelne ślady zniszczenia. Intensywna warstwa spalenizny, pochodząca z destrukcji i niwelacji terenu po pożarach, wyznacza spalenie zabudowań klasztornych w połowie XIII wieku, a zalegająca powyżej nieco mniej intensywna warstwa spalenizny jest pozostałością następnej katastrofy przypadającej na koniec XIV wieku.

Badania br. przyniosły cenne dane dotyczące przede wszystkim dwu pierwszych faz istnienia klasztoru. Pozwoliły one na odtworzenie, z dużą dozą pewności, kształtu architektonicznego najstarszego XI-wiecznego kościoła romańskiego i przyniosły informacje na temat ogólnego rozplanowania założenia klasztorne w tym czasie - wzgórze klasztorne odcięte systemem fos, zabudowania klasztorne zapewne na południe od kościoła. Uzyskano też pełniejsze informacje na temat skali prac budowlanych i ziemnych związanych z początkami klasztoru. Wzniesiono w tym okresie

monumentalną trójnawową bazylikę, wykopano potężną fosę. W następnej fazie - XII-wiecznej, kiedy dokonano generalnej przebudowy, rozbierając pierwszy kościół, zasypując fosy i niwelując teren oraz wznosząc nowy kościół i klasztor. Ustalony w tym czasie generalny plan klasztoru utrzymał się w następnych wiekach w czasie dalszych prac budowlanych okresu późnoromańskiego i gotyckiego. Dokonywano wówczas jedynie przebudowy i adaptacji niektórych pomieszczeń oraz powiększono klasztor wznosząc nowe budynki. Zmianę rozplanowania klasztoru przyniosła dopiero przebudowa barokowa.

ŁĄCZANY, gm. Wierzbica
woj. radomskie
Stanowisko I "Stara Wieś"

Państwowe Muzeum
Archeologiczne w Warszawie

Badania prowadziła mgr Olga Lipińska. Finansował WKZ w Radomiu. Trzeci sezon badań. Ślady osadnictwa wczesnolateńskiego, osadnictwo wczesnośredniowieczne, szkielety zwierzęce o bliżej nieokreślonej chronologii.

Przebadano dalsze trzy działki o wymiarach 5 x 5 m oraz rów sondażowy o wymiarach 10 x 2,5 m.

Odsłonięto 10 szkieletów zwierzęcych, trzy jamy oraz trzy skupiska kamieni, które wystąpiły w bezpośrednim sąsiedztwie szkieletów.

Stopień zachowania i głębokość zalegania odkrytych szczątków zwierzęcych były zróżnicowane. Niektóre szkielety leżały tuż pod ziemią orną, inne na głębokości od 50 do 70 cm. od powierzchni. Szkielety odsłonięte płytko zostały poważnie częściowo zniszczone; kości leżące głębiej spoczywały w niewielkich i dość płytkich jamach, charakteryzując się znacznie lepszym stopniem zachowania. Niektóre pochówki występowały jedne pod drugimi, leżąc na kilku poziomach.

Z omawianych względów pełne ustalenie składu gatunkowego i wieku odkrytych osobników będzie możliwe dopiero w oparciu o analizę archeo-zoologiczną. Wstępnie można jednak stwierdzić, że najliczniejszą grupę zwierząt stanowiło bydło. Odkryto również szkielety dwóch koni, owcy-kozy, a także świni. Przeważały osobniki młode; wyjątek stanowią kości konia, który niewątpliwie dożył sędziwego wieku.

Zwierzęta kładziono w jamach najczęściej na boku, z silnie podkurczonymi kończynami. Jeden z koni leżał na grzbiecie z podkurczonymi kończynami sterczącymi ku górze i silnie ku tyłowi wygiętym łbem. Orientacja szkieletów jest północna, bądź południowa. Cztery szkielety pozbawione były czaszek, a w czterech przypadkach czaszki były bądź przemieszczone, bądź kręgi szyjne zostały zdekompletowane.